
ПЕДАГОГІКА

УДК 373.2–37.014.3

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-25>**Лариса ЗДАНЕВИЧ,***orcid.org/0000-0001-8387-2143**доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(Хмельницький, Україна) larisazdan@ukr.net***Леоніда ПІСОЦЬКА,***orcid.org/0000-0003-2938-125X**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(Хмельницький, Україна) leonida_dekan@ukr.net***Надія ФРОЛЕНКОВА,***orcid.org/0000-0002-0501-2137**кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(Хмельницький, Україна) nadiyuchuk@ukr.net*

ОЦІНКА ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НАЦІОНАЛЬНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ

У статті досліджується якість дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів на основі національних та європейських стандартів як один із важливих структурних елементів в системі закладів дошкільної освіти України. Проаналізовано трактування сутності категорії «якість дошкільної освіти» та досліджено основні характеристики та складові якості дошкільної освіти. Забезпечення відповідного функціонування галузі дошкільної освіти розглядається як одне з пріоритетних державних завдань, як важливий структурний елемент забезпечення якісних освітніх послуг. Досліджено управління якістю дошкільної освіти на основі національних стандартів та нормативно-правового забезпечення. Визначено головну мету дошкільної освіти в Україні та надано пропозиції для покращення якості дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів. Досліджено, що розробка державної освітньої політики повинна передбачати той факт, що всі проблеми, пов'язані з правовим регулюванням (формування дошкільного освітнього законодавства, розробка правових засобів та організаційні заходи задля забезпечення якісних дошкільних освітніх послуг), повинні вирішуватися цілісно. Проаналізовано Концепцію розвитку освіти на період 2015–2025 років та Державний стандарт дошкільної освіти. Досліджено, що реалізація послідовної державної освітньої політики, сконцентрованої на отримання якісно нового результату в галузі дошкільної освіти, який відповідав би стану та тенденціям світового освітнього суспільства та загальновизнаним міжнародним та європейським стандартам у даній сфері, сприятиме формуванню якісної дошкільної освіти. Проаналізовано комплексне оцінювання якості освіти у закладах дошкільної освіти в країнах ЄС шкалу *Early Childhood Environment Rating Scale-3*, імплементація якої в галузі дошкільної освіти сприятиме отриманню якісної освіти.

Ключові слова: оцінка якості дошкільної освіти, дошкільна освіта, заклади дошкільної освіти, національні та європейські стандарти.

Larysa ZDANEVYCH,*orcid.org/0000-0001-8387-2143**Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Pre-School Pedagogy, Psychology and Professional Methods
Khmelnitskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
(Khmelnitskyi, Ukraine) larisazdan@ukr.net*

Leonida PISOTSKA,

orcid.org/0000-0003-2938-125X

Candidate of Pedagogical Sciences,

*Assistant Professor at the Department of Pre-school Pedagogy, Psychology and Professional Methods
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
(Khmelnyskyi, Ukraine) leonida_dekan@ukr.net*

Nadiia FROLENKOVA,

orcid.org/0000-0002-0501-2137

Candidate of Pedagogical Sciences,

*Senior Lecturer at the Department of Pre-school Pedagogy, Psychology and Professional Methods
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
(Khmelnyskyi, Ukraine) nadiychuk@ukr.net*

QUALITY ASSESSMENT OF PRESCHOOL EDUCATION: NATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS

The article examines the quality of preschool education in the context of European integration processes on the basis of national and European standards as one of the important structural elements in the system of preschool education institutions in Ukraine. The interpretation of the essence of the category quality of preschool education is analyzed and the main characteristics and components of the quality of preschool education are investigated. Ensuring the proper functioning of the field of preschool education is considered as one of the priority state tasks, as an important structural element of providing quality educational services. The quality management of preschool education on the basis of national standards and normative-legal provision is investigated. The main goal of preschool education in Ukraine is determined and proposals for improving the quality of preschool education in the context of European integration processes are provided. It is investigated that the development of state educational policy should take into account the fact that all problems related to legal regulation (formation of preschool educational legislation, development of legal means and organizational measures to ensure quality preschool educational services) should be addressed holistically. The Concept of education development for the period 2015-2025 and the State standard of preschool education are analyzed. It is investigated that the implementation of a consistent state educational policy focused on obtaining a qualitatively new result in the field of preschool education, which would meet the state and trends of the world educational society and generally accepted international and European standards in this field, will contribute to quality preschool education. A comprehensive assessment of the quality of education in preschool education institutions in the EU countries, the Early Childhood Environment Rating Scale – 3, is analyzed, the implementation of which in the field of preschool education will contribute to obtaining quality education.

Key words: *quality assessment of preschool education, preschool education, preschool education institutions, national and European standards.*

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Оцінка ефективності діяльності закладів дошкільної освіти та якості наданих дошкільних освітніх послуг вважається основною цільовою функцією системи дошкільної освіти у всьому світі, де імплементовані та функціонують програми асекурації якості дошкільних освітніх послуг, які визначені в положеннях національної політики в галузі дошкільної освіти, а дані дії позитивно впливають на розвиток дошкільної освітньої галузі. Основною тенденцією вдосконалення системи дошкільної освіти являється зміщення пріоритету від максимальної економії державних витрат при наданні дошкільних освітніх послуг до максимальної ефективності застосування задіяних ресурсів, де даний підхід являється актуальним для закладів дошкільної освіти України.

В умовах сучасності прогресивний розвиток держави є неможливим без постійного удоскона-

лення системи дошкільної освіти, забезпечення якої здійснюється працівниками у сфері дошкільної освіти. У зв'язку із глобалізаційними процесами, які відбуваються у світі, формується потреба у соціально і професійно активному спеціалісті, котрий володіє високим рівнем кваліфікації, професійною мобільністю, самостійністю, вмінням повсякчасно вдосконалювати свої фахові навички та реалізовувати подальше професійне зростання. Головним та визначальним завданням закладів дошкільної освіти на сьогоднішньому етапі модернізації системи дошкільної освіти України є створення належних умов для отримання дітьми дошкільної освіти, забезпечення дієвості особистісно орієнтованої освітньої системи, реалізація принципів демократизації, гуманізації та індивідуалізації, інтегративності педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти, що сприятиме своєчасному становленню і всебічному розвитку

життєво компетентної особистості дитини, формуванню її фізичної і психологічної готовності до нової соціальної ролі, тому актуальним є оцінювання якості дошкільної освіти на основі національних та європейських стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Тематику оцінки якості дошкільної освіти на основі національних та європейських стандартів досліджує значна кількість науковців. Зокрема, наукові праці європейська освітня політика (Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін, М. А. Ажажа, О. М. Топузов); забезпечення та управління якістю освіти (Т. І. Шанскова); нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні (І. Ю. Хомишин, Т. О. Лукіна, Г. А. Грищенко, Рожкова М. Г.); методологію оцінювання якості дошкільної освіти (О. Г. Косенчук, Ю. Г. Косенчук, Т. М. Кузнецова, Г. В. Бодренко, Н. А. Веракса, Т. Н. Богуславская, Т. А. Никитина, Э. М. Коротков, Barbara Janta, Janna van Belle, Katherine Stewart), де дані дослідження присвячені оцінці якості дошкільної освіти на основі національних та європейських стандартів, які вплинули на генезис та становлення якості дошкільної освіти та забезпечення результативної діяльності закладів дошкільної освіти.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження оцінки якості дошкільної освіти на основі національних та європейських стандартів, а також проведення аналізу оцінки управління якістю дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів. Для досягнення мети визначено такі завдання: в загальних рисах проаналізувати якість дошкільної освіти України в умовах євроінтеграційних процесів; визначити основні характеристики та складові якості дошкільної освіти; проаналізувати національні та європейські стандарти якості дошкільної освіти; запропонувати превентивні заходи щодо реалізації заходів державного управління якістю дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення та системно-структурний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Проголошення Україною вектору на європейську інтеграцію підштовхнуло до необхідності визначити принципи, методи та порядок реалізації європейських норм та правил управління економікою. Оскільки освіта являється визначальним елементом існування та еволюції нації, формування трансформаційних процесів у цій галузі стало питанням часу. У розвинених країнах постійна увага при-

діляється трансформації дошкільної освітньої системи, яка під впливом науково-технічного та соціального прогресу повинна швидко реагувати на зміни та відповідно адаптуватися (Про освіту: Закон України, 2017).

Реформування системи освіти в Україні значною мірою відбилося на системі дошкільної освіти країни, у тому числі й на системі управління освітою та її якістю. У вітчизняній та міжнародній науковій думці існує чимало трактувань поняття «якість дошкільної освіти». Серед них найбільш влучними, на нашу думку, є:

- 1) соціальна категорія, що визначає стан і результативність процесу дошкільної освіти в суспільстві, його відповідність потребам і очікуванням суспільства у розвитку і формуванні компетентної особистості дитини (Шанскова, 2019: 98);
- 2) сукупність властивостей та характеристик дошкільного освітнього процесу, що надають йому спроможність формувати такий рівень компетентності особистості дитини, який задовольняє потреби суспільства;
- 3) процес досягнення характеристик, що відповідають дошкільним освітнім стандартам.

Отже, якісною дошкільною освітою вважається така, за якої помітні досягнення всіх учасників педагогічної взаємодії, як і вихователів, так і дітей. Основними характеристики якості дошкільної освіти являються внутрішні та зовнішні, які описують освітній дошкільний процес, його результат і систему дошкільної освіти загалом.

Дані характеристики необхідні у зв'язку з тим, що оцінка якості дошкільної освіти має як утилітарний вимір, так і вимір, пов'язаний з розвитком інтелекту, компетентності і творчого потенціалу особистості дитини (див. рис. 1) (Кремень, 2004: 57). До основних складових якості дошкільної освіти, зокрема у закладах дошкільної освіти, відносять: якість цінностей, цілей і норм; якість умов; якість навчально-виховного процесу та якість результату дошкільної освіти (див. рис. 2) (Шанскова, 2019: 99).

Провідні дослідники, характеризуючи заклад дошкільної освіти (далі – ЗДО) як цілісну динамічну систему, пропонують розглядати якість освітнього процесу, як цілеспрямовану, комплексну і скоординовану взаємодію керуючої і керованої підсистем із метою досягнення найбільшої відповідності параметрів функціонування, розвитку освітнього процесу і його результатів відповідним вимогам (див. рис. 3).

Отже, якість освіти в ЗДО являється результатом діяльності колективу, який визначається таким: реалізація дитиною в ЗДО свого право на

Рис. 1. Основні характеристики якості дошкільної освіти

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Кремень, 2004: 57).

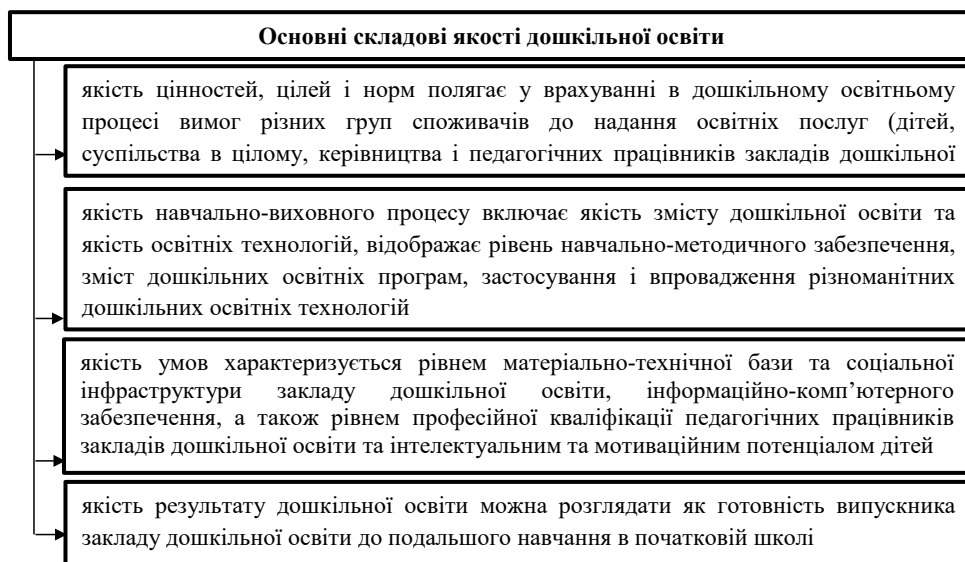

Рис. 2. Основні складові якості дошкільної освіти

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Шанскова, 2019: 99).

індивідуальний розвиток відповідно до вікових можливостей і здібностей; організація якісного педагогічного процесу в ЗДО (режим, вибір програм і технологій, забезпеченість посібниками, система підвищення професійного росту педагогів через різні форми методичної роботи, тощо); створення якісних умов в ЗДО (освітнє середовище, орієнтоване на самоцінність дошкільного дитинства; позитивний мікроклімат в колективі; система стимулювання якісної роботи, творча спрямованість діяльності колективу ЗДО та його керівника; орієнтація

на освітні потреби і запити сім'ї; систематичне колективне обговорення стану освітнього процесу та прийняття грамотних управлінських рішень) (Бодренко, 2018: 2).

У проведених дослідженнях Н. А. Веракси виявлено, що якість дошкільної освіти залежить від таких чинників: стан фінансування закладів дошкільної освіти на сучасному етапі; кадрове забезпечення дошкільної освіти; здійснення якості, безперервності змісту дошкільної та початкової загальної освіти; вдосконалення змісту дошкільної освіти в умовах його варіативності

(Бодренко, Веракса, Богуславская, Никитина, 2010: 50).

Дослідники вважають, що якістю дошкільної освіти можна і необхідно здійснювати управління, як результат постає завдання розробки методологічних основ процесу підвищення якості дошкільної освіти, які були застосовні в умовах освітнього закладу.

Л. А. Парамонова і Т. І. Алієва, позначивши проблему необхідності розробки підходів щодо оцінки якості дошкільної освіти, а саме формування процедури оцінки та основних показників, вважають, що дані підходи повинні бути єдині і для самих педагогів, і для контролюючих інстанцій (Парамонова, Протасова, 2001: 120). Основні методологічні та теоретичні підходи до якості дошкільної освіти відображено на рис. 4 (Кузнецова, 2019: 14).

До основних міжнародних нормативно-правових актів, положення яких регулюють освітню сферу, належать Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права відповідно (1966 р.), Конвенція про права дитини (1989 р.), Європейська соціальна хартія (1996 р.) та ін. Конституція України та правові документи міжнародного характеру закріплюють державні гарантії права

на освіту, зобов'язують публічну владу створити усі необхідні умови для нормальної реалізації людиною і громадянином даного права на усіх рівнях, зокрема на рівні дошкільної освіти (Рождкова, 2017: 198).

Питання створення якісних умов для навчання дітей відповідно до здібностей та інтересів проголошено в законах України «Про освіту» (Про освіту: Закон України, 2017), «Про дошкільну освіту» (Про дошкільну освіту: Закон України, 2001), та низці підзаконних нормативно-правових актів, а перспективи розвитку освіти та шляхи її реалізації окреслено Концепцією розвитку інклюзивної освіти в Україні (Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні, 2010). Крім того, низкою відповідних документів МОН України визначено стратегічні напрями діяльності, що спрямовані на реалізацію зазначеної Концепції (Лукіна, Грищенко, 2018: 109).

Великий масив законодавства, що регулює забезпечення права на освіту, зокрема дошкільну, складають постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, серед яких, зокрема, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад» (Про затвердження

Рис. 3. Твердження науковців щодо складових якості дошкільної освіти

Примітки: сформовано автором на основі джерел: (Бодренко, 2018: 1; Коротков, 2009: 24; Поздняк, Лященко, 2000: 53).

Положення про дошкільний навчальний заклад, 2003), «Про затвердження Положення про центр розвитку дитини» (Про затвердження Положення про центр розвитку дитини, 2009), «Про затвердження Положення про освітній округ» (Про затвердження Положення про освітній округ, 2010). Накази центрального органу виконавчої влади у сфері освіти, яким є Міністерство освіти і науки, конкретизують та встановлюють

способи і форми вирішення питань дошкільної освіти (Хомишин, 2018: 180).

Для інтеграції України до європейського освітнього простору розроблено та імплементовано Концепцію розвитку освіти на період 2015–2025 років, де стосовно першого освітнього рівня – дошкільна освіта, встановлено ряд завдань, які потрібно реалізувати (див. рис. 5) (Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років, 2014).

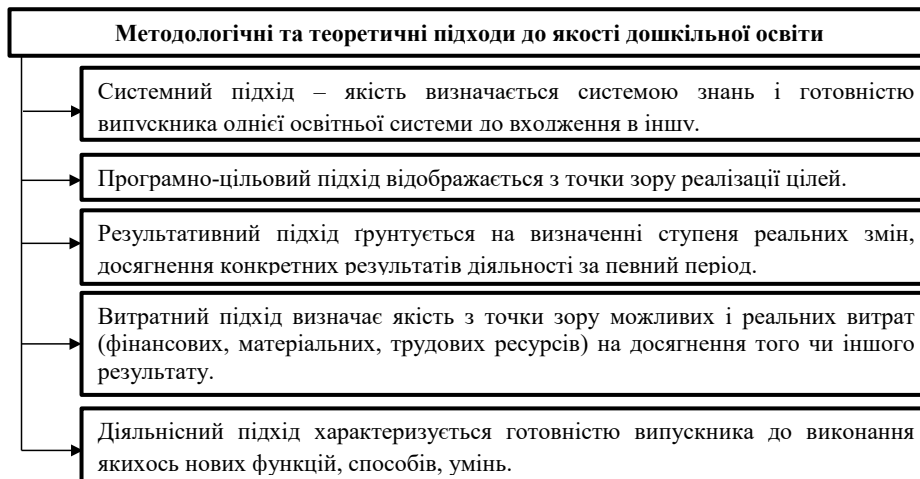

Рис. 4. Методологічні та теоретичні підходи до якості дошкільної освіти

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Парамонова, Протасова, 2001: 125).

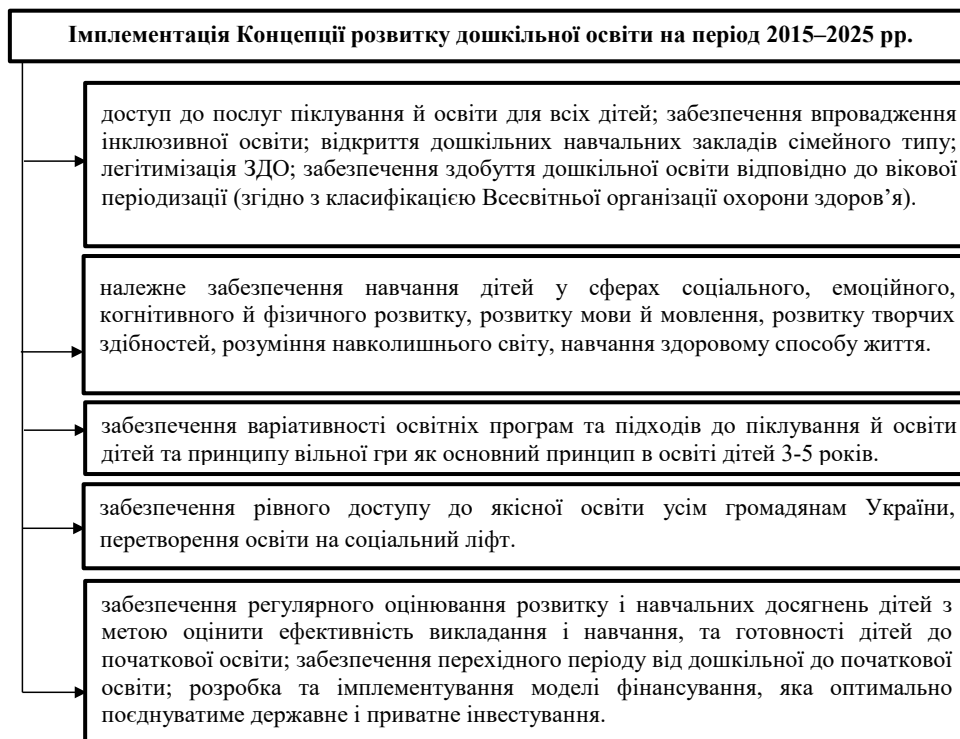

Рис. 5. Імплементация Концепції розвитку дошкільної освіти на період 2015–2025 рр.

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років, 2014).

Також, уряд країни затвердив нову редакцію Державного стандарту дошкільної освіти від 21.12.2020 протокол №12/1-2, де встановлено вимоги щодо обов'язкових компетентностей та результатів освіти дитини дошкільного віку (6 (7) років), та кондиції, за яких можуть бути здобуті позитивні результати у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти. Даний стандарт має на меті забезпечення збереження самоцінності дошкільного дитинства; встановлення особливостей та вимог щодо рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини; асекурація такості між дошкільною та початковою освітою. Основні складові частини Державного стандарту дошкільної освіти від 21.12.2020 протокол №12/1-2 відображено на рис. 6.

Отже, визначені Державним стандартом дошкільної освіти вимоги до обсягу необхідної інформації, життєво важливих умінь і навичок, системи ціннісних ставлень до світу та самої себе є обов'язковими для виконання всіма учасниками освітнього процесу в дошкільних закладах незалежно від їх підпорядкування, типу і форми власності (Офіційний сайт МОН, 2021).

Однією з тенденцій розвитку національних систем освіти держав-членів ЄС є стандартизація, однак це національні освітні стандарти. Слід відмітити, що поняття «європейські стандарти якості освіти»

стосується переважно напрацювань у галузі вищої освіти, породжених Болонським процесом. Щодо дошкільної освіти, то ці стандарти, як нормативні документи, ще перебувають у віддаленій перспективі. Однак поняття «європейські стандарти якості дошкільної освіти» є встановленим, де відображено сукупність принципів, норм і вимог до якості дошкільної освіти, які характерні для держав-членів ЄС, що обговорюються в процесі їхнього освітнього співробітництва (Топузов, 2017: 17).

Дослідження показують, що для сприяння процесу участі у визначенні та забезпеченні якості дошкільної освіти, слід регулювати та розробляти стандарти за участю різних груп зацікавлених сторін, таких як діти, батьки, сім'ї та фахівці, які працюють з дітьми (OECD, 2015b; CORE, 2012). Зазвичай нормативні акти та вимоги до стандартів країни ЄС включають такі компоненти:

1. Структура управління, що встановлює політичні обов'язки на різних рівнях управління (наприклад, ЄС, національний, регіональний, муніципальний) та пов'язуючи політику дошкільного віку в ширший політичний контекст (наприклад, добробут, рівність, освіта).

2. Структура якості, що враховує критерії рівня якості, які вимагаються від усіх закладів дошкільної освіти.

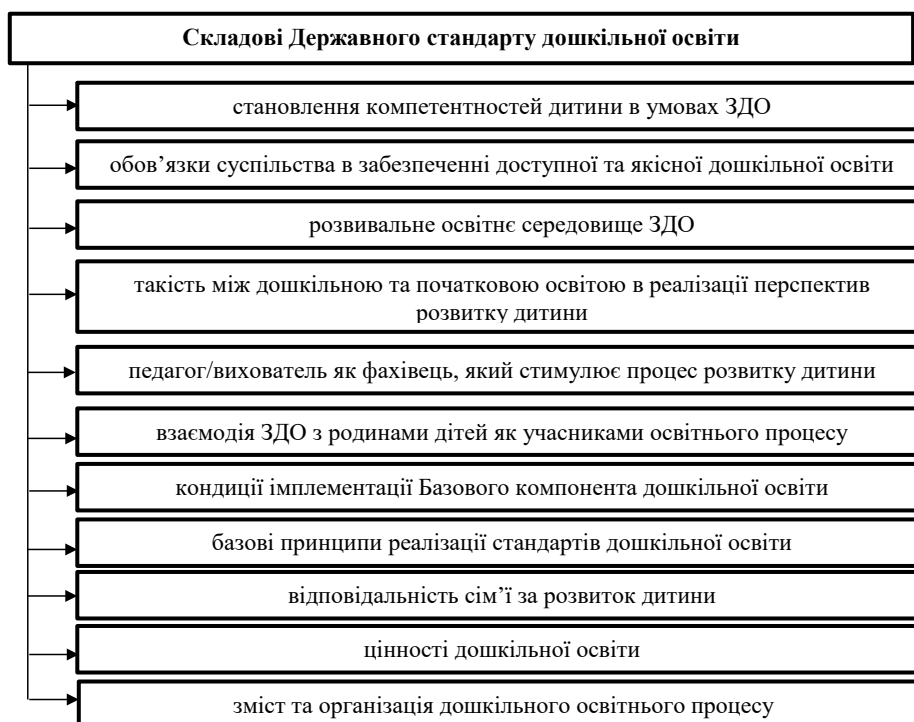

Рис. 6. Складові Державного стандарту дошкільної освіти

Примітки: сформовано автором на основі джерела: (Офіційний сайт МОН, 2021).

3. Рамки навчальних програм, що визначають загальні цілі, принципи та компетенції для роботи з маленькими дітьми незалежно від установи.

4. Кваліфікаційна база, що встановлює професійну підготовку та підвищення кваліфікації для всіх працівників ЗДО, які відносяться до сектору Early childhood education and care .

5. Структура моніторингу та оцінки, яка забезпечує систематичний збір даних про сектор Early childhood education and care, а оцінки за участю всіх ключових зацікавлених сторін проводяться регулярно (Barbara Janta, Janna van Belle, Katherine Stewart, 2016).

Отже, для комплексного оцінювання якості освіти у закладах дошкільної освіти в країнах ЄС широко впроваджується шкала Early Childhood Environment Rating Scale-3 (надалі ECERS-3). Унікальність дослідження полягає у комплексності та систематичності, та складається із шести шкал – «предметно-просторове середовище; догляд та за дітьми; мова та грамотність; навчальна діяльність; взаємодія; структура програми». Відповідно до кожної із шести шкал визначені показники загальною кількістю – 35 та 468 індикаторів, та дозволяє здійснити комплексне оцінювання якості освітніх програм для раннього віку (Mc Hugh, 2012; Косенчук, Косенчук, 2020).

Імплементация застосування шкали ECERS-3 в дошкільній освіті Україні сприятиме:

1) індивідуалізації освіти, де дитина, матиме можливість обрати активності, висловити свою думку незалежно від думки дорослих, встановити межі чи допомогти собі, усамітнівшись у куточку усамітнення;

2) урізноманітненню видів діяльності дітей у ЗДО;

3) комунікації вихователів з дитиною, де формуватимуться умови за яких, дитина формулює запитання до кінця, а вихователь не перебиває її з відповіддю, чи залучає дітей до вирішення проблем тощо;

4) підвищення значення освітнього середовища, в якому розвивається особистість дитини (ECERS-3, 2020).

Модернізація дошкільної освіти України, наближення її до європейських стандартів передбачає розвиток державно-громадської моделі управління системи освіти. Мають змінитися і функції місцевих органів державного управління освітою: замість безпосереднього управління ЗДО вони будуть, насамперед, здійснювати контрольно-наглядові функції, педагогічний нагляд, надання методичної допомоги органам управління освітою. Має зрости їх роль як орга-

нів, відповідальних за якість дошкільної освіти, ініціювання і координацію педагогічних новацій, діагностування методичної діяльності ЗДО (Ажажа, 2018: 97).

Пріоритетним напрямом державної дошкільної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю дошкільної освіти, обов'язковими складниками якого виступають національна система моніторингу якості дошкільної освіти, запровадження інституту незалежного оцінювання досягнутих результатів функціонування дошкільної освітньої галузі тощо. Упровадження європейських стандартів якості дошкільної освіти у ЗДО України повинно сприяти такості між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини. (Ковбасюк, Ващенко, Сурмін, 2013: 84).

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що в умовах інтенсифікації євроінтеграційних процесів управління якістю дошкільної освіти набуває все більшої актуальності. Забезпечення відповідного функціонування галузі освіти розглядається як одне з пріоритетних державних завдань, як важливий структурний елемент забезпечення якісних дошкільної освітніх послуг. Розробка державної дошкільної освітньої політики в Україні повинна передбачати той факт, що всі проблеми, пов'язані з правовим регулюванням (формування освітнього законодавства, розробка правових засобів та організаційних заходів задля забезпечення якісних дошкільної освітніх послуг), повинні вирішуватися цілісно. Важливість розвитку галузі дошкільної освіти та послідовна державна дошкільна освітня політика, сконцентрована на отриманні якісно нового результату в галузі дошкільної освіти, який відповідав би стану та тенденціям світового освітнього суспільства та загальноновизнаним міжнародним та європейським стандартам у даній сфері.

Державна освітня політика повинна реалізовуватися поетапно на основі використання організаційних, правових та економічних принципів. На першому етапі реалізації державної дошкільної освітньої політики необхідно послідовно визначити нагальні проблеми в системі функціонування ЗДО та управління якістю дошкільної освіти, а на другому необхідно імплементувати вдосконалену нормативно-правову базу в дійсність задля надання якісних дошкільних освітніх послуг.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення системи державного управління якістю дошкільної освіти в умовах євроінтеграційних процесів, що дасть змогу

стимулювати інноваційну та освітню діяльність населенню та покращити поточну якість дошкільної освіти та підвищити рівень надання освітніх послуг

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.03.2021).
2. Шанскова Т.І. Сучасні пріоритети управління якістю освіти закладів вищої освіти: кафедральний рівень. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів* : Матеріали міжнародного форуму управлінської діяльності (18-19 травня 2019 р. м. Тернопіль). Тернопіль : КРОК, 2019. С. 98–103.
3. Вища освіта України і Болонський процес : навчальний посібник / за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль, 2004. 384 с.
4. Бодренко Г.В. Управление дошкольной образовательной организацией в современных условиях как фактор эффективности образования и воспитания. *Вопросы дошкольной педагогики*. 2018. № 2. С. 1–3.
5. Веракса Н.А., Богуславская Т.Н., Никитина Т.А. Критерии оценки качества работы дошкольных образовательных учреждений (по видам учреждений) в рамках перехода на новую систему оплаты труда. Москва : Центр психологического сопровождения образования «ТОЧКА ПСИ», 2010.
6. Коротков Э.М. Управление качеством образования. Москва : ТЦ Сфера, 2009. 139 с.
7. Парамонова Л.А., Протасова Е.Ю. Дошкольное и начальное образование за рубежом: История и современность : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2001. 240 с.
8. Поздняк Л.В., Лященко Н.Н. Управление дошкольным образованием. Москва, 2000. 432 с.
9. Кузнецова Т.М. Якість дошкільної освіти в Україні: її досягнення та проблеми. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів* : Матеріали міжнародного форуму управлінської діяльності (18 – 19 травня 2019 р. м. Тернопіль). Тернопіль : КРОК, 2019. С. 12–17.
10. Рожкова М.Г. До питання визначення сутності адміністративно-правових засад дошкільної освіти України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 1(16) том 4. С. 196–200.
11. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 28.03.2021).
12. Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні: наказ Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2010 р. № 912. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogonavchannya> (дата звернення: 28.03.2021).
13. Лукіна Т.О., Грищенко Г.А. Вплив сучасних змін правових норм на розвиток інклюзивної освіти в галузі дошкільної та загальної середньої освіти в Україні. *Вісн. НАДУ. Серія "Державне управління"*. 2018. № 4(91). С. 106–115.
14. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад : Постанова Кабінету міністрів України № 305 від 12 березня 2003 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-p> (дата звернення: 28.03.2021).
15. Про затвердження Положення про центр розвитку дитини : Постанова Кабінету міністрів України № 1124 від 05 жовтня 2009 р. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1124-2009-p> (дата звернення: 28.03.2021).
16. Про затвердження Положення про освітній округ : Постанова Кабінету міністрів України № 777 від 27 серпня 2010 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-p> (дата звернення: 28.03.2021).
17. Хомишин І.Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції»*. 2018. № 1. С. 178–181.
18. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років. Проект. URL : <http://osvita.ua/news/43501/> (дата звернення: 28.03.2021).
19. Офіційний сайт МОН: веб-сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 28.03.2021).
20. Топузов О.М. Якість вітчизняної освіти – шлях до європейських стандартів. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, Серія: Педагогіка*. 2017. № 1. С. 12–19.
21. OECD. Starting Strong IV. Monitoring quality in Early Childhood Education and Care, OECD Publishing, Paris. 2015.: веб-сайт. URL : DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264233515-en> (дата звернення: 28.03.2021).
22. CORE. Competence Requirements in Early Childhood Education and Care: Final report. London and Ghent: University of East London, Cass School of Education and University of Ghent, Department for Social Welfare Studies. 2012.
23. Barbara Janta, Janna van Belle, Katherine Stewart. Quality and impact of Centre-based Early Childhood Education and Care. *RAND Corporation*. 2016. URL : DOI: <https://doi.org/10.7249/RR1670> (дата звернення: 28.03.2021).
24. Mc Hugh, Mary L. Interrater reliability: The kappa statistic, *Biochemia Medica*, 2012. № 22 (3), p. 276–282. URL : DOI:10.11613/bm.2012.031 (дата звернення: 28.03.2021).
25. Косенчук О.Г., Косенчук Ю.Г. Методологія оцінювання якості дошкільної освіти: реалії та перспективи. *Вісник післядипломної освіти. «Серія «Педагогічні науки» (Категорія «Б»)*. 2020. Випуск 11(40). URL : [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11\(40\)](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11(40)) (дата звернення: 28.03.2021).
26. ECERS-3: шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти: веб-сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/ecers-shkala-ocinyuvannya-seredovisha-rannogo-ditinstva> (дата звернення: 28.03.2021).
27. Ажажа М.А. Напрями державного управління модернізацією освіти в контексті євроінтеграції України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 94–99.
28. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / Авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2013. 120 с.

REFERENCES

1. Pro osvitu: Zakon Ukrainy [The Law of the Ukraine "On education"], 05 September, № 2145-VIII, 2017-r, retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].
2. Shanskova T. I. Suchasni priorityety upravlinnia yakistiu osvity zakladiv vyshchoi osvity: kafedralnyi riven. Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Modern priorities of quality management of education in higher education: departmental level], *Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv*, [Paradigmatic model of the head of education in the context of European integration processes], *Materialy mizhnarodnoho forumu upravlinskoi diialnosti* (18 – 19 travnia 2019 r. m. Ternopil). Ternopil: KROK, 2019. pp. 98 – 103 [in Ukrainian].
3. Kremenya, V.G. *Iyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses*, [Higher education in Ukraine and the Bologna process], Ternopil, Ukraine, 2004. 384 p. [in Ukrainian].
4. Bodrenko G.V. Upravlenie doshkolnoy obrazovatelnoy organizatsiyey v sovremennykh usloviyakh kak faktor effektivnosti obrazovaniya i vospitaniya. [Management of preschool educational organization in modern conditions as a factor in the effectiveness of education and upbringing], *Pytannia doshkilnoi pedahohiky*, 2018, Vypusk 2. pp. 1–3. [in Russian].
5. Veraksa, N.A., Boguslavskaya, T.N., Nikitina, T.A., *Kryterii otsinky yakosti roboty doshkilnykh osvitnikh ustanov (za vydamy ustanov) v ramkakh perekhodu na novu systemu oplaty pratsi*, [Criteria for assessing the quality of preschool educational institutions (by type of institution) in the transition to a new system of remuneration]. Center for psychological support of education "PSI POINT", Moscow, Russian Federation, 2010. [in Russian].
6. Korotkov, E.M., *Upravlinnia yakistiu osvity*, [Education quality management]. TC Sfera, Moscow, Russian Federation, 2009. 139 p. [in Russian].
7. Paramonova, L.A., Protasova, E.Yu. *Doshkilna ta pochatkova osvita za kordonom: Istoriia i suchasnist*, [Preschool and primary education abroad: History and modernity]. Publishing Center "Academy", Moscow, Russian Federation, 2001, 240 p. [in Russian].
8. Pozdnyak, L.V., Lyashchenko, N.N. *Upravlinnia doshkilnoiu osvitou*, [Management of preschool education]. Moscow, Russian Federation, 2000, 432 p. [in Russian].
9. Kuznetsova, T.M. Quality of preschool education in Ukraine: its achievements and problems, *Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv*, [Paradigmatic model of the head of education in the context of European integration processes], *Materialy mizhnarodnoho forumu upravlinskoi diialnosti* (18 – 19 travnia 2019 r. m. Ternopil), [Proceedings of the International Forum of Management (May 18 - 19, 2019, Ternopil)], KROK, Ternopil, Ukraine, 2019, pp. 12 – 17. [in Ukrainian].
10. Rozhkova M. H. Do pytannia vyznachennia sutnosti administratyvno-pravovykh zasad doshkilnoi osvity Ukrainy [On the question of determining the essence of administrative and legal principles of preschool education in Ukraine], *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, 2017, Vypusk 1 (16), T. 4. pp. 196-200. [in Ukrainian].
11. The Verkhovna Rada of Ukraine, [The Law of the Ukraine "On preschool education"], 11 July, № 2628-III, 2001-r, retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>. [in Ukrainian].
12. Kontseptsiiia rozvytku inkluzyvnoi osvity v Ukraini: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [The concept of development of inclusive education in Ukraine], 1 October, № 912, 2010-r, retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozavtverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogonavchannya>. [in Ukrainian].
13. Lukina T. O., Hryshchenko H. A. Vplyv suchasnykh zmin pravovykh norm na rozvytok inkluzyvnoi osvity v haluzi doshkilnoi ta zahalnoi serednoi osvity v Ukraini [Influence of modern changes in legal norms on the development of inclusive education in the field of preschool and general secondary education in Ukraine], *Visn. NADU. Seriiia "Derzhavne upravlinnia"*, 2018, Vypusk 4 (91). pp. 106–115. [in Ukrainian].
14. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Regulations on a preschool educational institution", 12 March, № 305, 2003-r, retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-p>. [in Ukrainian].
15. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Regulations on the Child Development Center", 5 October, № 1124, 2009-r, retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1124-2009-p>. [in Ukrainian].
16. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Regulations on the educational district", 27 August, № 777, 2010-r, retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-p>. [in Ukrainian].
17. Khomyshyn, I.Y. Normatyvno-pravove rehuliuвання doshkilnoi osvity v Ukraini, [Normative and legal regulation of preschool education in Ukraine], *Naukovyi zbirnyk «Aktualni problemy vitchyznianoi yurysprudentsii»*, 2018, Vypusk 1, pp. 178–181. [in Ukrainian].
18. The concept of education development in Ukraine for the period 2015-2025. Project, retrieved from: <http://osvita.ua/news/43501/>. [in Ukrainian].
19. Topuzov, O.M. Yakist vitchyznianoi osvity – shliakh do yevropeiskykh standartiv, [The quality of domestic education - the path to European standards], *Humanitarnyi visnyk Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni Yuriiia Kondratiuka, Seriiia: Pedahohika*, 2017, Vypusk 1. pp. 12–19. [in Ukrainian].
20. OECD. Starting Strong IV. Monitoring quality in Early Childhood Education and Care, OECD Publishing, Paris. 2015. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264233515-en>
21. CORE. Competence Requirements in Early Childhood Education and Care: Final report. 2012. London and Ghent: University of East London, Cass School of Education and University of Ghent, Department for Social Welfare Studies

-
22. Barbara Janta, Janna van Belle, Katherine Stewart. Quality and impact of Center-based Early Childhood Education and Care”, *RAND Corporation*. 2016. Retrieved from: <https://doi.org/10.7249/RR1670>
23. Mc Hugh, Mary L. Interrater reliability: The kappa statistic, *Biochemia Medica*, 2012, Vypusk 22 (3), pp. 276–282. Retrieved from: DOI: 10.11613 / bm.2012.03 [in English].
24. Kosenchuk, O.G., Kosenchuk, Yu.G. Metodolohiia otsiniuvannia yakosti doshkilnoi osvity: realii ta perspektyvy, [Methodology for assessing the quality of preschool education: realities and prospects], *Visnyk pislidyplomnoi osvity. «Seriiia «Pedahohichni nauky» (Katehoriia «B»)*, 2020, Vypusk 11 (40)., retrieved from: [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11\(40\)](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11(40)) [in Ukrainian].
25. ECERS-3: scale for assessing the quality of the educational process in preschool education, retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/ecers-shkala-ocinyuvannya-seredovisha-rannogo-ditinstva> [in Ukrainian].
26. Azhazha, M. Napriamy derzhavnoho upravlinnia modernizatsiieiu osvity v konteksti yevrointehratsii Ukrainy, [The directions of state management of modernization of education in the context of Ukraine’s euro-integration], *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 2018, Vypusk 8, pp. 94–99. [in Ukrainian].
27. Kovbasiuk, Yu.V., Vashchenko, K.O., Surmin, Yu.P. and others, *Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta yevropeiska intehratsiia Ukrainy*, [Modernization of public administration and European integration of Ukraine], for general ed. Dr. of Science from the state. upr., prof. Kovbasiuk, Yu.V. NADU, Kyiv, Ukraine, 2013. 120 p. [in Ukrainian].